

20/09/2023

Patriarhul Daniel despre părintele prof. univ. dr. Liviu Stan (1910-1973): Un teolog erudit și un profesor creator

Patriarhul Daniel transmite un mesaj la simpozionul științific „Teologia canonică și Dreptul bisericesc în Ortodoxie: contribuția părintelui profesor univ. dr. Liviu Stan (1910-1973)”, organizat în zilele de 20-21 septembrie 2018 la Palatul Patriarhiei din București.

Evenimentul a fost deschis miercuri dimineață la Palatul Patriarhiei. Mesajul Patriarhului Daniel a fost transmis de părintele profesor dr. Ștefan Buchiu, vicar eparhial onorific al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Părintele prof. univ. dr. Liviu Stan (1910-1973): un teolog erudit și un profesor creator

În programa de studii de la Facultatea de Teologie din București a existat, încă de la început, disciplina Drept bisericesc, care a fost predată studenților din anul III și IV de profesori competenți, printre care s-a remarcat părintele profesor Liviu Stan, un erudit teolog, titular al acestei catedre timp de 24 de ani (1948-1972).

Născut în 11 iulie 1910 în familia preotului Ioan Stan din localitatea Socet, județul

Hunedoara, Liviu Stan a urmat primele trei clase primare în limba maghiară la Școala călugărilor franciscani din Hunedoara, iar cea de-a patra în limba română la Școala primară de stat nr. 1 din Deva. Primele două clase gimnaziale le-a urmat la Liceul „Decebal” din Deva (1920-1922) și următoarele două clase la Liceul „Coriolan Brediceanu” din Lugoj (1922-1924). Ulterior, între anii 1924-1928 a urmat cursurile Liceului „Coriolan Brediceanu” din Lugoj, obținând bacalaureatul în iunie 1928 la Turnu Severin.

În perioada 1 octombrie 1928 - 30 iunie 1932, Liviu Stan a urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă din Cernăuți ca bursier, iar în anii 1930-1932 a urmat, în paralel, și cursurile primilor doi ani ai Facultății de Drept din Cernăuți, pe care însă nu a mai finalizat-o. În iunie 1932, Liviu Stan a obținut licența în Teologie, iar imediat după aceasta s-a înscris la doctorat sub coordonarea pr. prof. univ. dr. Valerian Șesan (18 iunie 1878 - 10 mai 1940), titularul catedrei de Drept bisericesc de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cernăuți.

Pentru a-și putea definitiva teza de doctorat, tânărul teolog Liviu Stan a primit de la Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului (27 aprilie 1882 - 6 august 1955) o consistentă bursă multianuală de documentare și studiu la universități europene. Astfel, între anii 1932-1934, Liviu Stan a frecventat cursurile Facultăților de Teologie și Drept ale Universității din Atena, Grecia, iar în anul universitar 1934-1935 a audiat cursuri ale Facultăților de Teologie, de Drept și de Litere ale Universității din Varșovia, Polonia.

În anul universitar 1935-1936, Liviu Stan a audiat cursuri ale Facultăților de Teologie și Drept Canonic ale Universității Pontificale Gregoriene din Vatican, iar în anul universitar 1936-1937 cursuri ale Facultăților de Filosofie și de Drept ale Universității din Munchen, Germania. Totodată, în vacanțe, a făcut cercetări punctuale în arhivele și bibliotecile din Viena (1935) și din Praga (1936).

În ziua de 12 decembrie 1936, Liviu Stan a susținut la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cernăuți teza de doctorat intitulată „Mirenii în Biserică. Studiu canonic-istoric”, pentru care a obținut calificativul Magna cum laudae. Teza a fost publicată la Sibiu în anul 1939 (XI+816 pagini), iar în anul 2011 a fost tradusă în limba germană [1].

În 15 mai 1937, Liviu Stan s-a căsătorit cu Adriana Danciu (inginer), fiică de învățători din Cernăuți. Hirotonit diacon în 16 septembrie 1937 și, apoi, preot, în 17 septembrie 1937, părintele Liviu Stan a fost numit, începând cu 1 octombrie 1937, profesor suplinitor la catedra de Apologetică și duhovnic la Academia Teologică „Andreiană” din Sibiu. În anul următor, în 1 octombrie 1938, pr. Liviu Stan a fost

numit profesor suplinitor al catedrei de Drept bisericesc, iar din anul 1941 a devenit profesor titular al acestei catedre.

Prin decizia Ministerului Cultelor nr. 45.019 din 30 noiembrie 1948 [2], pr. prof. Liviu Stan a fost numit, începând cu anul universitar 1948-1949, profesor titular al catedrei de Drept bisericesc al Institutului Teologic de grad universitar din București, post pe care l-a ocupat cu devotament și responsabilitate până la pensionarea sa anticipată din 30 septembrie 1972.

În ziua de 28 februarie 1950, pr. Liviu Stan a primit rangul de iconom stavrofor din partea Patriarhului Justinian Marina, iar la 1 iunie 1951 a fost îmbisericit la Biserica Albă din București unde a slujit până la sfârșitul vieții sale.

Pr. prof. Liviu Stan a fost membru în organisme administrative bisericești (ex. membru în consiliul de administrație al Institutului Biblic) și a făcut parte din mai multe comisii și organisme centrale ale Bisericii Ortodoxe Române, fiind de mai multe ori trimis ca reprezentant al Patriarhiei Române, în calitate de specialist, la reuniuni panortodoxe, intercreștine și interreligioase. Totodată, pr. Liviu Stan a activat și în administrația publică centrală, fiind consilier și apoi director general al Direcției Culte din Ministerul Educației, Artelor și Cultelor (1940-1941), precum și consilier al Președintelui Consiliului de Miniștri cu responsabilități referitoare la cultele din România.

Pentru întreaga sa activitate didactică și de cercetare în domeniul Dreptului bisericesc, în ziua de 2 mai 1968, pr. Liviu Stan a primit titlul de Doctor honoris causa al Universității din Salonic, Grecia. La acest eveniment, pr. prof. Liviu Stan a prezentat o prelegere intitulată „Despre principiile canonice fundamentale ale Ortodoxiei” [3], care se constituie ca un răspuns canonic practic și actual, formulat în spiritul Sfinților Părinți, la unele propuneri din epocă de a anula Sfintele Canoane ale Bisericii și de a redacta, după model catolic, un „Cod canonic” pentru Ortodoxie.

În ziua de duminică, 1 aprilie 1973, pr. Liviu Stan a trecut la Domnul la vârsta de doar 63 de ani, lăsând posterității o contribuție majoră ce cuprinde trei aspecte principale, și anume: 1. activitatea sa didactică și de cercetare; 2. participarea sa la crearea de politici publice noi pentru comunitățile religioase din România; 3. aportul său principal în redactarea de documente oficiale fundamentate canonic pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române într-o perioadă dificilă privind respectarea libertății religioase.

Cea mai importantă contribuție a pr. Liviu Stan rămâne însă activitatea sa academică, în care s-a evidențiat ca un poliglot erudit, interesat să aducă lumină

asupra subiectelor de interes real pentru viața Bisericii, și, totodată, ca un profesor de vocație dedicat catedrei de Drept bisericesc și atent la formarea viitorilor canoniști ai Bisericii. Astfel, de-a lungul carierei sale universitare, pr. prof. Liviu Stan a coordonat multe teze de licență și de doctorat ale unor studenți români și străini, dintre care unii au devenit cadre didactice titulare ale catedrelor de Drept bisericesc din învățământul universitar.

Opera sa cuprinde numeroase lucrări, studii și articole de specialitate, în care a abordat tematici de actualitate, unele chiar astăzi de interes major pentru Biserică, în care s-a dovedit a fi un foarte bun cunoscător al Sfințelor canoane, al modului lor de aplicare în viața Bisericii și al legislației dedicate cultelor. Teza sa de doctorat rămâne în continuare o lucrare neegalată în ceea ce privește rolul mirenilor în Biserică. De asemenea, o altă lucrare a sa, *Ontologia Juris*[4], rămâne încă o scriere unicat în teologia românească.

Multe dintre studiile sale sunt dedicate unor probleme încă foarte actuale, și anume autocefaliei și modului ei de acordare, organizării diasporei ortodoxe, precum și problematicii calendarului bisericesc. Una dintre contribuțiile majore ale părintelui profesor Liviu Stan este constituită de studiile dedicate canonizării sfinților, prin care a susținut direct și pe baze canonice inițiativa vrednicului de pomenire Patriarh Justinian de a realiza primele canonizări de sfinți români.

O altă contribuție importantă este aceea de a sublinia relația de interdependență și sinergie dintre Teologia Canonică (înțeleasă ca studiul, interpretarea și aplicarea Sfințelor Canoane în viața Bisericii prin intermediul principiilor canonice fundamentale) și Dreptul Bisericesc (înțeles ca parte a Dreptului, care reglementează juridic libertatea religioasă și regimul juridic al cultelor, inclusiv documentele emane de acestea legal pentru propria organizare și funcționare). Pr. prof. Liviu Stan s-a remarcat ca un teolog erudit și a fost apreciat pentru precizia, tenacitatea și curajul formulărilor din scrierile sale, precum și pentru argumentarea pozițiilor exprimate atât în fața autorităților de stat, cât și a autorităților bisericești.

Totodată, pr. prof. Liviu Stan s-a evidențiat prin contribuția adusă la elaborarea de proiecte de text statutare și regulamentare pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și prin implicarea sa în buna desfășurare a activității organismelor bisericești în care a fost membru.

Felicităm pe organizatorii și participanții la lucrările acestui simpozion științific, care reunește specialiști, doctoranzi și profesori de Drept bisericesc, pentru a analiza împreună modul în care, prin întreaga sa activitate, părintele profesor Liviu Stan a

contribuit la dezvoltarea studiilor de specialitate în Ortodoxie.

Binecuvântăm cu părintească dragoste pe toți participanții la lucrările simpozionului, exprimându-ne speranța că rezultatele acestuia vor fi receptate ca o frumoasă contribuție la dezvoltarea studiilor de Teologie canonică și Drept bisericesc și, totodată, o cinstire a memoriei părintelui profesor Liviu Stan și a tuturor canoniștilor care au onorat catedra de Drept bisericesc a Facultății de Teologie Ortodoxă din București.

† Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Note:

[1] Liviu Stan, *Die Laien in der Kirche: Eine historisch-kirchenrechtliche Studie zur Beteiligung der Laien an der Ausübung der Kirchengewalt*, Würzburg, 2011.

[2] Textul este publicat în Monitorul Oficial nr. 281 din 2 decembrie 1948, pp. 9577-9578.

[3] Textul original în limba greacă a fost publicat în revista *Θεολογία*, vol. 39, nr. 1-2/ianuarie-iunie 1968, p.5-18. Traducerea în limba română a acestui text a fost publicată în *Autocefalie: libertate și responsabilitate*, București, 2010, pp. 18-25.

[4] Liviu Stan, *Ontologia Juris*, Sibiu, 1943.

Foto credit: Basilica.ro / Raluca-Emanuela Ene

basilica.ro